Rok Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej

Katarzyna Szrodt (z lewej) i Liliana Komorowska w programie artystycznym “Wiersze moje jak kwiaty”, fot. arch. autorki
*

Katarzyna Szrodt *(Montreal)*

Poezja, to piękna i trudna forma literacka, która zachwyca nas w recytacji, ale rzadko sięgamy po nią sami. Coraz rzadziej czytamy wiersze, a przecież głębsze, wnikliwsze i wrażliwsze spojrzenie na rzeczy świata tego jest nam potrzebne.

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska – Poetka Miłości, Polska Safona, zasługuje na przypomnienie. Jej wiersze nie straciły nic ze swojej intensywności i emocjonalności, zaś forma ich zdumiewa precyzją i zaskakuje skrzydlatymi myślami.

Senat Rzeczypospolitej uchwalił rok 2025 Rokiem Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, co zainspirowało mnie do napisania scenariusza programu poetycko-muzycznego.

Córka Wojciecha Kossaka, wnuczka Juliusza Kossaka – malarzy koni i batalistów, Maria Kossakówna zwana Lilką, urodziła się w 1891 roku w wyjątkowej, artystycznej rodzinie i wyjątkowość była jej przypisana, gdyż obdarzona była talentem poetyckim i malarskim. Wychowała się w Krakowie, w willi zwanej Kossakówką, otoczonej wielkim ogrodem. Lilka, od dziecka

uwrażliwiona na naturę, widziała ją jako magiczny świat roślin, drzew, kwiatów, ptaków, owadów, równoważny ze światem ludzkim. Natura była źródłem natchnienia zarówno dla wierszy, jak i dla rysunków i akwarel.

Drugim tematem swej twórczości Lilka uczyniła Miłość, co było absolutną rewolucją w polskiej literaturze dwudziestolecia międzywojennego, gdyż do tej pory o miłości pisali poeci-mężczyźni. Lilka Kossakówna – rozmarzona i eteryczna, była zarazem kobietą zalotną, umiała czarować i uwodzić mężczyzn. I takie też są bohaterki jej wierszy.

Nie była szczęśliwa w pierwszym małżeństwie, ale już drugi związek, z Janem Gwalbertem Pawlikowskim, w początkowym okresie był udany, co zaowocowało dwoma tomikami wierszy " Niebieskie migdały"/1922 rok i "Różowa magia"/1924, które wprowadziły Pawlikowską w środowisko literackie Warszawy i Krakowa.

Po raz pierwszy kobieta-poetka odważyła się napisać o pożądaniu, o kobiecych pragnieniach, była gotowa szaleć z miłości w życiu i w wierszach. W wierszach-erotykach Pawlikowska jest nowoczesną kobietą pozbawioną kompleksów, świadomą swojej siły. Taka jest zalotna bohaterka tomiku "Dancing. Karnet balowy"/1927 rok:

dotknęłam pana jak motyl egretą

przepraszam

to było niechcący

pan jest jak czarny irys smukły i gorący

zapomniałam

że jestem kobietą

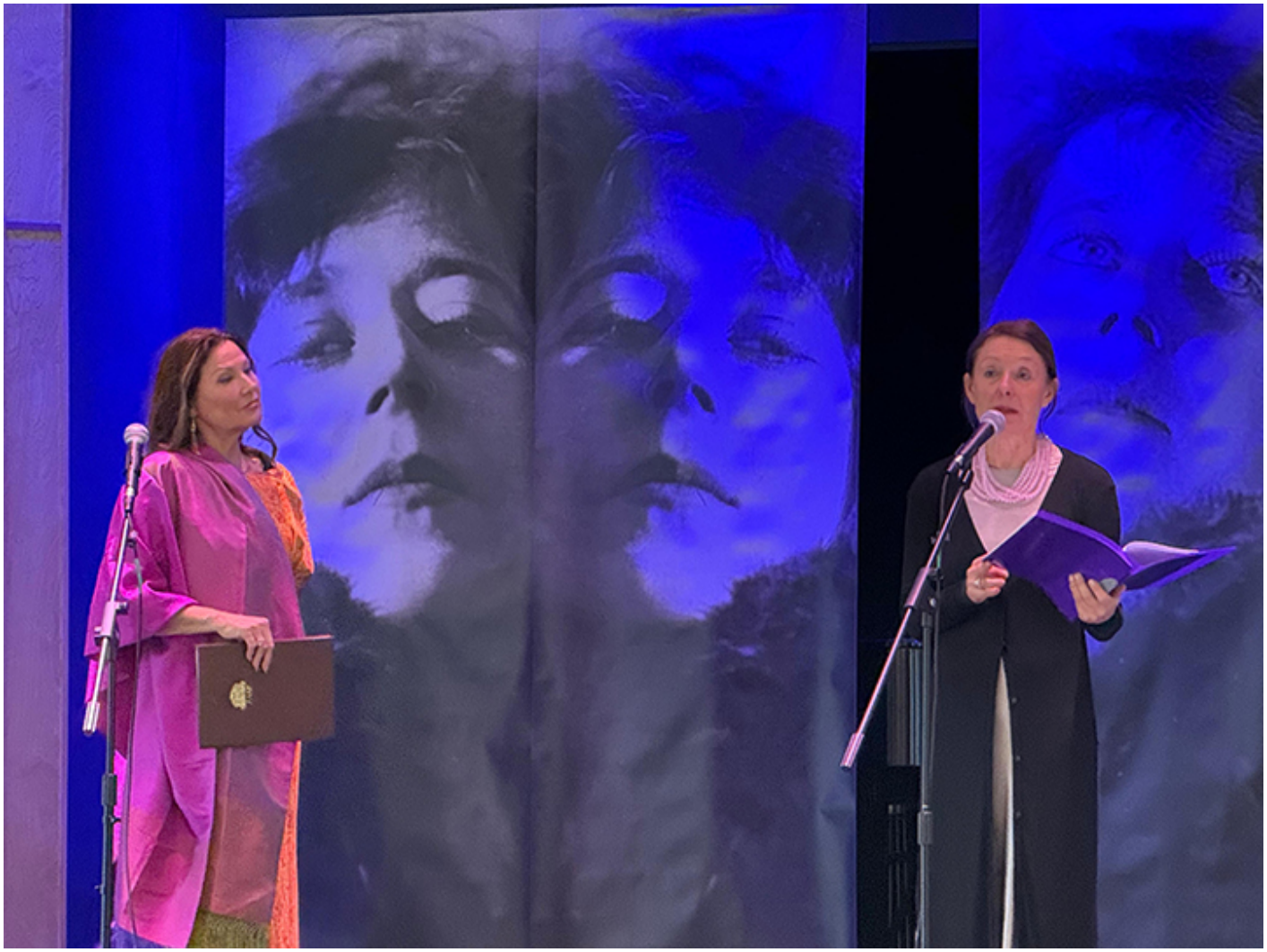

Liliana Komorowska (z lewej) i Katarzyna Szrodt w programie artystycznym “Wiersze moje jak kwiaty”, fot. arch. autorki

*

Wiersze Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej układają się w pamiętnik miłosny – od oczarowania i zachwytów po rozczarowanie i rozpacz. Nikt w poezji tak boleśnie nie oddał dramatu zanikającej miłości:

Wciąż rozmyślasz. Uparcie i skrycie.

Patrzysz w okno i smutek masz w oku…

Przecież mnie kochasz nad życie?

Sam mówiłeś przeszłego roku…

Śmiejesz się, lecz coś tkwi poza tem.

Patrzysz w niebo na rzeźby obłoków…

Przecież ja jestem niebem i światem?

Sam mówiłeś przeszłego roku… /Miłość/

*

W latach 30. poetka zaczęła pisać komedie, lekkie, dowcipne farsy, które grane były w teatrach i cieszyły się popularnością wśród widzów. Dziś już nikt nie pamięta komedii "Szofer Archibald" czy farsy "Baba dziwo" – teatry nie sięgają już po nie. We wrześniu 1939 roku, wraz z mężem lotnikiem, Pawlikowska opuściła kraj. Poetka wraz z wojną i wyjazdem na emigrację utraciła wszystko – ukochanych rodziców, Kossakówkę, środowisko literackie, swoich czytelników. Cztery lata przeżyte na wygnaniu w Anglii, gdzie mieszkała w pokoju hotelowym pod Londynem, gdy mąż jej stacjonował w bazie wojskowej, były

latami smutku rozpaczy zakończonymi chorobą i śmiercią.

Od lewej: Liliana Komorowska, pani Konsul Generalna w Vancouver Aleksandra Kucy oraz Katarzyna Szrodt po prezentacji prohramu artystycznego “Wiersze moje jak kwiaty” w Konsulacie RP w Vancouver, fot. arch. autorki

To szalone życie, podporządkowane miłości i twórczości literackiej, przedstawił nasz program “Wiersze moje jak kwiaty”. Moja opowieść o życiu poetki, przeplatana była wierszami w recytacji Liliany Komorowskiej i muzyką, znakomicie dobraną do

epoki i nastroju wierszy, przez skrzypaczkę Nadię Monczak, graną przez czwórkę muzyków.

Po raz pierwszy przedstawiliśmy program 23 października w ambasadzie R.P. w Ottawie i wyruszyliśmy w trasę: Montreal – Vancouver – Seattle – Nowy Jork – Hamilton. Dodatkowo przygotowałyśmy z Lilianą Komorowską lekcje poezji i recytacji w trzech szkołach polonijnych – w dwóch szkołach w Montrealu i w szkole w Toronto.

Był to pracowity i bogaty w przeżycia czas podróży z Poetką i Poezją. Gdy Maria Pawlikowska Jasnorzewska napisała wiersz "La Précieuse" można sądzić że opisała w nim siebie:

Widzę cię, w futro wtuloną,

wahającą się nad małą kałużą

z chińskim pieskiem pod pachą, z parasolem i z różą…

I jakżeż ty zrobisz krok w nieskończoność?

*

A jednak, wbrew obawom, Poetce udało się zrobić skok „w nieskończoność", do naszych czasów. Poezja jej zachowała swoją

siłę i magię – wzrusza nas dziś i zachwyca od 100 lat.

Zobacz też:

> Podróżując po Kanadzie z Miłoszem

> Rok Wisławy Szymborskiej w Kanadzie